

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Spomenik, ki smo ga postavili našim junakom, nas bo vedno spominjal na junaško borbo našega naroda.

LETNIK IV

DUNAJ, V SREDO, 9. XI. 1949

ŠTEV. 76 (261)

Na njihovih delih jih
spoznamo

Od leta 1945 naprej, predvsem pa ko so se začela pogajanja za avstrijsko mirovno pogodbo in je s tem prišlo tudi „koroško vprašanje“ na mednarodni dnevni red, so bila vedno večja prizadevanja številnih avstrijskih politikov in krogov, pa tudi raznih predstavnikov zasedbene sile, da bi razcepili v narodno-osvobodilni borbi skovano trdno enotnost slovenskega naroda na Koroškem.

Sprva so hoteli odcepiti in pritegniti naše ljudi, ki so po njihovem bili pripravljeni za osebne koristi in dobiček prodati tudi svojo narodno zavest. Poleg nekaterih drugih poskusov so leta 1946. ustanovili „Zvezo avstrijskih Slovencev“ (ZAS), ki pa se je kmalu izkazala kot popolnoma neživljenjska in zato od vsega početka na smrt obsojena tvorba. Kljub temu, da je ZAS uživala vsestransko podporo vladnih strank in zasedbenih oblasti in je imel ZAS-ov glavač Albin Pečnik iz Podgorij v Rožu kot deželni poslanec nalogo, da nudi koroškim Slovencev — pripadnikom ZAS-a razne ugodnosti, ljudstvo ZAS-u niti ni zaupalo in ves čas obstoja po vsej Koroški z najboljšo voljo ni bilo mogoče naštetih več ZAS-ovcev kot je imelo deželno vodstvo članov.

Edini vidni znak Zveze avstrijskih Slovencev je bila velika lesena plošča z napisom, ki je tri leta visela na neki hiši nad Kardinalskim trgom v Celovcu. Veliki napis naj bi z resničnim stanjem nepoznanim ljudem naznanjal, da so na Koroškem baje tudi neki Slovenci, ki se z borbo celokupnega naroda ne strinjajo. V resnici pa razun tega velikega napisa ZAS-a v Celovcu ni bilo, niti ga ni bilo na Koroškem.

Pred nedavnim je izginila tudi omenjena plošča. To pa ima svoj pomen. ZAS ni več potrebna, tudi njen javni napis v Celovcu ne. Našli so se drugi, da opravljajo delo, ki je bilo prvotno namenjeno Pečniku, nekemu Sibicu in njunim pajdašem.

Ker so na cepitvi koroških Slovencev zainteresirani avstrijski in „zavezniški“ krogi kmalu zapazili, da z ZAS-om ne bodo dosegli svojih ciljev, so se zgodaj začeli zanimati za druge, pri koroških Slovencih bolj ugledne hlapce. Vemo na primer, da so že leta 1947. nekateri danes v Tischlerjevi „Krščanski ljudski stranki“ zelo vplivni ljudje v službi varnostnih organov obveščali o delu in življenju slovenskih narodnih organizacij.

ZAS-ova garnitura se ni obnesla, zato so jo pustili pasti, zato, mimogrede povedano, gospoda Pečnika tudi ne potrebujejo več v deželnem zboru in je „šel“. Treba je bilo najti drugo bolj privlačno garnituro. In našli so jo, oziroma ni se jim bilo treba niti truditi, ker so se jim „novi“ ljudje sami ponudili in ponujali že vsa leta od konca druge svetovne vojne pa do danes. To postane jasno, če se spominjamo samo na polaganje vencev na grobove „Abwehrkämpferjev“ dne 10. oktobra 1945 in danes čitamo v „Našem tedniku“: „10. oktober smo tudi praznovali...“

Če so ljudje okoli dr. Tischlerja v predvolivni kampanji govorili o tem, da je bilo zaradi poslanstva in

Odkrit je spomenik

v spomin našim junakom, ki so se žrtvovali za svoj narod

Zadnjo nedeljo je bila v gorskih Selah mogočna slavnost, katere se je udeležilo naše ljudstvo iz vseh krajev Slovenske Koroške po svojih zastopnikih. Kljub skrajno slabemu vremenu — ves čas je močno snežilo in so bila pota zasnežena, da so morali ljudje od daleč prihajati peš — se je na mestu slavlja zbrala ogromna množica ljudstva; prišli so naši bivši partizani, priporniki, izseljenci, navzoča je bila naša mladina in nešteto zavednih koroških Slovencev da prisostvujejo odkritju spomenika, ki ga je slovenski narod postavil v trajen spomin nesmrtnim junakom — žrtvam krvavega nacističnega nasilja.

Ob 10. uri je podpredsednik Zveze bivših partizanov Slovenske Ko-

roške tov. dr. Luka Sienčnik odkril veličastni spomenik nesmrtnim junakom, trinajstim žrtvam iz Sel, Boroželj in Železne Kaple, ki so bile dne 29. aprila 1943 obglavljene na Dunaju.

V imenu Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške je spregovoril njen predsednik tov. Karel Pružnik — Gašper, za njim pa sekretar Zveze mladine za Slovensko Koroško tov. Kori Perč.

Za govori so ob spomeniku položili vence zastopnik političnega predstavništva FLRJ na Dunaju tov. Mitja Vošnjak, zastopnik delegacije za repatriacijo FLRJ tov. Nikola Filipovič, predsednik Demokratske fronte delovnega ljudstva tov. dr.

France Petek ter zastopniki vseh množičnih organizacij koroških Slovencev.

Z odkritjem spomenika trinajstim žrtvam je slovensko ljudstvo na Koroškem slovesno počastilo spomin junakov, ki so za boljše življenje svojega naroda žrtvovali tudi svoja življenja. Spomenik v Selah pa bo kakor partizanski spomenik v Št. Rupertu pri Velikovecu večno spominjal na junaško borbo našega naroda ter naše ljudstvo bodril v zaupanju na boljšo bodočnost, ki bo nekega dne napočila tudi za nas koroške Slovence.

Obširno poročilo o odkritju spomenika v Selah bomo objavili v prihodnjih dveh številkah.

OeVP in SPOe se pogajata o sestavi nove vlade

V zadnjem času so se na Dunaju pričela pogajanja med predstavniki OeVP in SPOe, kjer razpravljajo o sestavi nove avstrijske vlade. V zvezi s tem so socialisti na svojem kongresu, ki je bil prve dni v novembru, stavili pogoje, pod katerimi so pripravljeni tudi nadalje sodelovati v koaliciji z OeVP. Tako socialisti med drugim zahtevajo tudi še naprej mesto notranjega ministrstva, nadalje opustitev ministrstva za prehrano in ministra brez listnice ter temeljito preureditev in predvsem poenostavitev uprave. Poleg tega zahtevajo več vpliva pri upravljanju državnih in podržavljenih podjetij, kakor tudi povečano sodelovanje in soodločevanje v gospodarstvu.

Zastopniki OeVP in SPOe se niso mogli sporazumeti in so svoja pogajanja nadaljevali tudi še v nedeljo. O uspehih pa doslej še ničesar ni znano.

S čim se hoče ukvarjati nova vlada
Kako si OeVP zamišlja delo nove vlade, je pred inozemskimi novinarji obrazložil njen zastopnik Raab,

zaradi tradicij koroških Slovencev potrebno ustanoviti Krščansko ljudsko stranko, potem je to z njihovega stališča popolnoma razumljivo. Saj sta bili od nekdaj in sta tudi še danes njihovo poslanstvo in njihova tradicija po nalogu višjih avstrijskih oblasti in „zavezniških“ krogov, da cepijo ljudski narod na Koroškem. Da jim je to pot cepitev uspela, se nikakor ni zahvaliti za koroške Slovence „pravilni“ politiki Krščanske ljudske stranke, temveč edinole dejstvu, da so na najbolj nesramen način izrabljali čustva vernega ljudstva in s pomočjo papežev, škofov in duhovniške avtoritete, s pomočjo „božjega“ glasu s prižnic in v spovednicah vplivali na preprostega človeka. Pa je konec koncev vse eno, komu je dejansko pripisati dvomljivi uspeh. Cepitev je cepitev! Krščanska ljudska stranka se je tako s svojim delom in svo-

ki je kot glavne točke njenega programa navedel sklenitev državne pogodbe, dokončno likvidacijo vprašanja nacistov in postavitev vojaščin. Nadalje je tudi nakazal, da bo morala vlada skrbeti za zagotovitev polne zaposlitve, za dvig življenjskega nivoja prebivalstva in za ureditev socialnega programa OeVP. Kako si OeVP v resnici pred-

Vprašanje brezposelnosti pred OZN

Gospodarski in socialni odbor Organizacije združenih narodov je na svojem zasedanju v New Yorku razpravljal o vprašanju polne zaposlitve in brezposelnosti.

Sovjetski zastopnik Arutjunjan je v svojem govoru nakazal vzroke brezposelnosti, ki vedno bolj narašča. Poudaril je, da so ustanove OZN že ponovno razpravljale o tem vprašanju, niso pa ukrenile ničesar učinkovitega, ki bi preprečilo brezposelnost. Tako se je protivila tudi evropska gospodarska komisija

jim „uspehom“ v vsej jasnosti pokazala kot potomec ZAS-a v službi istih strupenih sovražnikov slovenskega naroda na Koroškem. Zato tudi nič ne preseneča, da so ravno sedaj, ko se je po volitvah izkazalo, da je Tišler opravil tisto delo, ki ZAS-u ni uspelo, sneli ZAS-ovo napisno ploščo nad Kardinalskim trgom v Celovcu.

Po delu in „uspehih“ KLS pač ni težko sklepati, da so ljudje, ki danes vodijo Krščansko ljudsko stranko, prevzeli naloge in cilje ZAS-a, ki so bili in so ostali cepitev koroških Slovencev. Zato pa bodo tudi v marsičem deležni podpore svojih gospodarjev. Toda stara je resnica: „Bojim se Danaejevcev, pa čeprav prinašajo darila!“ Ta resnica pa je za nas koroške Slovence hkrati bridka zgodovinska skušnjava in zato ne bomo nikdar več nasedli.

stavlja splošen dvig življenjske ravni ljudstva in predvsem delavstva, je dovolj jasno pokazala zadnja štiri leta svojega vladanja, ko je delovnemu ljudstvu naklonila vedno večjo bedo in pomanjkanje.

Iz programa OeVP, ki ga je nakazal Raab, je torej jasno razvidno, da OeVP-jevski politiki tudi v bodoče ne bodo zastopali interesov avstrijskega ljudstva, temveč bodo ostali slej ko prej poslušni hlapci svojih ameriških gospodarjev in naredbodajalcev.

pod vplivom amer. in agl. delegacije temu, da bi sprejela sklep v tem vprašanju, čeprav se je število brezposelnih v državah zapadne Evrope v tem času povečalo za 1 milijon.

Arutjunjan je kritiziral osnutek resolucije avstralske delegacije, ker ni predvideval nobenih konkretnih ukrepov. Na drugi strani pa je sovjetska delegacija podprla osnutek češkoslovaške delegacije, ki vsebuje praktične ukrepe za rešitev tega vprašanja.

Peking. — Ljudska armada je po uničenju kuomintangskih vojaških sil na južno-kitajski obali začela ofenzivo proti Čunkingu in pokrajini Sechman. Čete, ki prodirajo v pokrajini Hupeh, so zavzele mesto Patung in se združile z edinicami ki prodirajo od vzhoda. Neka kolona ljudske armade se je od vzhoda približala Čunkingu na 80 kilometrov.

Del Demokratske armade pod vodstvom generala Čen Yis-a se je izkrcal na otoku Tang Fu, 25 km jugovzhodno kuomintangskega mornariškega oporišča Tinghai.

Enote kitajske ljudske armade so v teku osvobodilnih bojov na obali južno-kitajske pokrajine Kvantung dosegle mejo portugijske pokrajine Makao. Kuomintangske vojaške sile so se umaknile na portugijsko ozemlje, kjer so jih portugijske obmejne straže takoj razorožile.

Korupcija in laž v kmetijski zbornici

„Allgemeine Bauernzeitung“ prinaša v svoji številki od 29. oktobra 1949 obširno poročilo o nekem plenarnem zasedanju deželnega načelnstva „Bauernbunda“, ki se ga je udeležil tudi predsednik Deželne kmetijske zbornice Gruber. Gruber je na tem zasedanju med drugim tudi poročal o prispevkih, ki jih je letos po stanju 23. oktobra prejela Deželna kmetijska zbornica za pospeševanje kmetijstva. Pri tem je navedel naslednje številke: Kmetijska zbornica je doslej prejela za posebne potrebe gorskih kmetov 302.000 šil., za zboljšanje gnojšč 431.000 šil., za kmetijski pouk in poizkuse 360.000 šil., za gospodarsko nasvetovanje in propagando 140.000 šil., za dvig mlekarstva 180.000 šil., za umetno oplojevanje 90.000 šil., za kultiviranje 35.000 šil., za sadno skladišče v Labudski dolini in za zelenjadno skladišče v Celovcu 350.000 šilingov, skupno 1.188.000 šil. Vsekakor lepa vsota, ki so jo dali na razpolago kmetijski zbornici še poleg velikih vsot, ki jih imajo na razpolago drugi deželni uradi za zboljševanja v kmetijstvu, kakor za gradnjo potov, za osuševanje, elektrifikacijo, napravo vodovodov, za planine i. t. d. (n. pr. agrarne kmetijske oblasti — Agrarbezirks behörde).

Drugo vprašanje je pa vsekakor razdelitev teh sredstev. V oči pade vsakomur že to, da Deželna kmetijska zbornica, za katero mora obvezno plačevati prispevke sleherni kmet, ne izda o tem uradnega poročila, temveč da poroča njen predsednik to na seji OeVP-Bauernbunda, od katerega vemo, da zastopa interese veleposestnikov in njegovih podreptnikov in priganjačev iz nekdanjega Landbunda. To je očitno dokaz, da danes kmetijska zbornica ni nič drugega, kot je bil njen predhodnik „Deželni kulturni svet“, katerega posle je leta 1932. prevzela. Razlika je samo v tem, da gospodari v kmetijski zbornici ÖVP s svojim Bauernbundom, dočim je gospodaril v deželnem kulturnem svetu Landbund. Zato je nekdanji Landbundovec Ferlitsch sedaj tudi predsednik Bauernbunda. Imena ustanov so se spremenila, osebe pa so ostale iste. Oskrbljen in protežiran je le določen del kmetov, tisti pa, ki so potrebni in ki zbornici tudi plačujejo doklade, pa ne dobijo nič in ne zvejo ničesar.

Če je Gruber poročal o teh stvarih na zasedanju Bauernbunda, potem je moral tudi odgovarjati, kam in kako je bil ta denar razdeljen. Če

bi pred svojimi gospodi ne imel mirne vesti, bi o tem ne poročal.

Našemu kmetu Gruber in njegovi uradniki niso o tem nikoli kaj poročali. V številnih potrebah našega kmeta, s katerimi se je Kmečka zveza za Slovensko Koroško obrnila na kmetijsko zbornico, so gospodje vsa ta denarna sredstva zamolčali in se celo očitno lagali, da nimajo denarja na razpolago. Ko je šlo za pomoč gorskim kmetom, „ni imela zbornica s tem nič opravka“. Naš kmet se tudi sprašuje, kam je šlo 431.000 šil. za zboljšanje gnojšč, kajti niti ena njegovih prijav za zboljšanje ni bila izvedena, ker zbornica ni imela denarja (!); sprašuje se, kam je šlo 180.000 šil. za dvig mlekarstva, kajti on ni dobil ničesar, čeprav je pri njemu dvig mlekarstva in mlečnosti živine najbolj potreben.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško je priredila v pretekli zimi skupno 23 tečajev, da bi z njimi pospešila naše kmečko gospodarstvo

in zboljšala položaj našega kmeta. Prispevkov, ki jih je za to obljubila kmetijska zbornica, še do danes ni dobila popolnoma poravnanih, da bi krila stroške tečajev. Prav tako kmetijska zbornica ni priznala strokovnega delovanja gospodarskega svetovalca Kmečke zveze za Slovensko Koroško, ki neumorno dela za pospeševanje našega kmečkega gospodarstva; to pa kljub temu, da je Kmečka zveza za to zaprosila že pred dvema mesecema. Inž. Marko Polcer za pospeševanje in zboljšanje svoje drevnice ni dobil ničesar. Kmetijska zbornica ni hotela doslej finančno podpreti prve sadne razstave Kmečke zveze za Slovensko Koroško.

Vse to je gospodarsko - kulturno delo, je pouk, so preizkušnje in je gospodarsko nasvetovanje in propaganda za pospeševanje kmetijstva, zakar je Kmetijska zbornica letos prejela že 1/4 milijona šilingov. To je pristranost in zapostavljanje

Jugoslavija razstavlja v Švici

Razstava jugoslovanske ljudske umetnosti, ki so jo odprli v Zürichu meseca oktobra, je vzbudila v švicarski javnosti živo zanimanje. Vsi časopisi so poročali o otvoritvi razstave na vidnih mestih, mnogi med njimi pa so objavljali tudi fotografije. Na najprometnejših ulicah Züricha in v ostalih večjih švicarskih mestih opozarjajo lepaki na zanimivo razstavo. Doslej so si ogledali razstavo že številni obiskovalci.

Dokumentarni film „Plesi jugoslovanskih narodov“, ki ga predvajajo na razstavi, so prikazovali že večkrat v polni filmski dvorani muzeja, kjer se nahaja razstava.

Zaradi velikega uspeha razstave in vsled ogromnega zanimanja bodo razstavo podaljšali do 13. novembra t. l.

Članki, ki so jih priobčili švicarski listi, najzgovorneje pričajo o uspehu razstave jugoslovanske ljudske umetnosti. Zürški „Tages Anzeiger“, ki ga tiskajo v nakladi okoli 100.000 izvodov, piše o bogastvu barv, oblik in ornamentike razstavljenih predmetov. Poudarja napore, ki jih v novi Jugoslaviji vlagajo za razvoj umetnosti sploh.

Bernski vodilni list „Bund“ posveča posebno pozornost jugoslovanskim tekstilnim ročnim delom in trdi, da so v svetu verjetno brez

tekmece. „Luzerner neueste Nachrichten“ poudarja v obširnem ilustriranem članku nadarjenost jugoslovanskih narodov in njihov smisel za lepoto. Ob koncu navaja list zasluge ljudske oblasti v Jugoslaviji za ohranitev in razvoj tradicionalnega ljudskega ročnega dela. Tednik „Zürcher Woche“ je priobčil članek Johanna Itna, poznavalca jugoslovanske ljudske umetnosti, ki je v Beogradu sodeloval pri pripravi razstave. Iten piše v članku o originalnosti jugoslovanske ljudske umetnosti in poudarja, da kaže to veliko bogastvo ljudskih ročnih del ustvarjalno silo jugoslovanskih narodov, ki so danes združeni v skupni državi. Dnevnik „Neue Zürcher Zeitung“ je posvetil razstavi celo stran s fotografijami in komentarjem, v katerem izraža zadovoljstvo, da je imel Zürich med vsemi mesti v zahodni Evropi prvi priložnost spoznati bogastvo jugoslovanske ljudske umetnosti.

Krajše članke o razstavi so prinesli tudi mnogi drugi listi, ki vsi poudarjajo visoko umetno stopnjo jugoslovanskih del.

Ofenziva japonske reakcije na demokratične pravice ljudstva

Pri razširjenju napadov na demokratične pravice japonskega ljudstva je prišla Jošidina vlada po ukazu iz Mac Arthurjevega štaba z množičnim odpuščanjem profesorjev in vzgojiteljev, ki so bili osumljeni zaradi pripadnosti h Komunistični partiji ali izražanja naprednih misli. Doslej so odpustili že nad 1000 naprednih profesorjev srednjih šol in univerz v številnih japonskih mestih. Pri tem množičnem odpuščanju je izšla naredba Jošidinove vlade, s katero najstrožje prepovedujejo vzgojiteljem in profesorjem sleherni sodelovanje pri političnih strankah, demonstracijah ali zborovanjih, da celo čitanje pu-

Novi bankovci po sto šilingov

Avstrijska narodna banka je s 3. novembrom 1949 začela izdajati nove bankovce po sto šilingov. Stari bankovci z datumom 2. januarja 1947 ostanejo še nadalje v veljavi.

našega kmeta, ki mora tudi plačevati doklade za kmetijsko zbornico, to je razsipavanje denarja v name-ne, od katerih kmet nima ničesar.

In končno še tole: 11. januarja 1949 je dejal kmetijski minister Kraus delegaciji Kmečke zveze za Slovensko Koroško, ki je v tiste namene zaprosila za posebno podporo v višini 50.000 šil., da takšne podpore ne more dati direktno, bo pa skrbel za to, da dobi Kmečka zveza pri kmetijski zbornici poseben sosvet, ki bo soodločal pri razdelitvi takšnih podpor, da tako Kmečka zveza in slovenski kmetje ne bodo zapostavljeni. Rezultat te obljube po 11. mesecih je „nič“.

Danes, ko položaj našega kmečkega gospodarstva dobiva že zelo nevarne oblike, Kmečka zveza za Slovensko Koroško in slovenski kmetje odločno zahtevajo jasnosti.

Tisočaki, ki jih ima kmetijska zbornica na razpolago za pospeševanje kmetijstva, ne smejo služiti samo določenemu političnemu krogu, najmanj pa smejo služiti veleposestnikom. Ti imajo sami sredstev dovolj, da pospešujejo svoje kmetijstvo. Ti tisočaki so kmečki denar in morajo edino služiti zboljšanju kmečkega gospodarstva, v veliki meri tega Slovenske Koroške, ki je že desetletja bilo tudi v tem pogledu zanemarjeno in zapostavljeno. Kmetijski zbornici v sedanjem sestavu je treba napraviti konec. Veleposestniki in OeVP-evski priganjači, ki so grobarji kmečkega gospodarstva, ne morejo biti predstavniki kmetov. Zato pa naš kmet zahteva volitve v kmetijsko zbornico.

Berlin. — Šef diplomatske misije nemške demokratične republike pri vladi ZSSR Rudolf Appelt se je pred kratkim podal na svoje službeno mesto v Moskvo.

Moskva, (TASS). Poslanik kitajske ljudske republike Wang Tsia Siang je pred dnevi predal predsedniku prezidija Vrhovnega sovjeta ZSSR Švernink-u poverilna pisma.

Velika brezposelnost v Zapadni Nemčiji

Brezposelnost v Zapadni Nemčiji čedalje bolj narašča. Delodajalci izkoriščajo to brezposelnost za povečanje svojih profitov. Brezposelni delavci se zadovolje s kakršnim koli delom, samo da bi prehranili svoje družine, saj jim majhna podpora, ki jo prejema, niti najmanj ne zadošča. Ker ne morejo dobiti stalne zaposlitve, begajo brezposelni od podjetja do podjetja in se ponujajo v začasna pomožna dela.

Mnogo podjetij in delavnic, ki bi sicer potrebovale stalno delovno silo, izrabljajo stisko takšnih delavcev tako, da jih jemljejo na delo ob znatno nižjih mezdah kakor je dovoljeno ter jih ne registrirajo kot druge delavce in ne plačujejo davke zanje. Tako delajo zlasti gradbena in transportna podjetja, v katerih opravljajo posamezni kvalificirani delavci najtežja fizična dela, za kar prejema izkoriščevalno mzdo, ki znaša približno 2 nemški marki dnevno.

Samo v pokrajini Hessen je sedaj več kot 71.000 registriranih brezposelnih delavcev, vendar je njihov število dejansko večje. Finančna kriza v Zapadni Nemčiji pa ne daje nikakršnega upanja, da bi se raz-

mahnila proizvodnja, marveč grozi, da bodo ostali brez dela še novi tisoči delavcev.

Industriji železniških vagonov v Zapadni Nemčiji grozi čedalje resnejša kriza. V tej industriji je bilo še lani zaposlenih približno 12.000 delavcev. 1. oktobra t. l. pa je delalo v tovarnah železniških vagonov samo še 8500 strokovnih delavcev; kot vse kaže, pa bodo do konca t. l. odpustili še 3000 delavcev. V takšno stanje je privedla zapadno nemško industrijo vagonov, ki ima 15 tovarn visoke zmogljivosti, finančna kriza ter pomanjkljive proračunske možnosti za nabavo tovarnih in potniških vagonov.

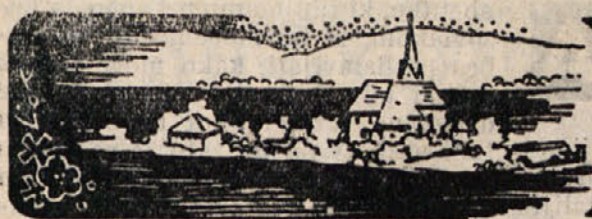
Tudi to industrijo kakor mnogo drugih, uničuje Marshallov načrt, po katerem ne naročajo železniških vagonov za Nemčijo v Nemčiji, marveč v inozemstvu. K temu je treba pristaviti, da plačujejo te naprave 50 do 100 odstotkov dražje, kakor bi stale v Nemčiji. Razen tega je marshallizirana Nemčija izgubila malodane vsa svoja prejšnja svetovna tržišča za proizvodnjo vagonov in ima sedaj samo še malo naročilo 500 vagonov za Avstralijo.

Frankfurt ob Meni, (Tanjug) Zavezniški komisarij v zahodnih conah Nemčije so sprejeli nov zakon, po katerem lahko po lastni uvidenosti skrajšajo bivanje v zahodni Nemčiji vsem ljudem, ki jih bodo razglasili za „nezaželjene“.

Ob tej priložnosti je objavil časopis „Frankfurter Neue Presse“ uvodnik, v katerem ostro graja ta zakon. V članku je rečeno, da je izraz „nezaželen“ zelo raztegljiv pojem in da so si zahodni visoki komisariji s tem zakonom v resnici ustvarili možnost, da bodo iz zahodne Nemčije izgnali vse resnično demokratične elemente.

Bern. — United Press poroča: Pomočnik ameriškega vojaškega atašeeja v Švici major Sidwell Myr je bil zaradi vohunstva izgnan iz Švice. Po poročilu švicarskega zveznega sveta se je baval Myr z vohunstvom od leta 1931 do avgusta letos, ko so njegovo delovanje razkrinkali.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624-4; Za vsebino odgovarja: France Kosutnik. Tiska: Robitschek u. Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se posiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.

Po naši zemlji

Železna Kapla. Vesel dogodek beleži naš trg: pred oltarjem Marije v Trnju sta si v nedeljo, dne 23. 10. prisegla zvestobo do groba nevesta Gabrijela Smrtnik — Bistričnikova ter ženin Maksi Mihevc, trgovca v Železni Kapli. Nevesta, rojena v Kortah, je preživela svojo zgodnjo mladost na sončni Roblekovi planini, odkoder jo marsikdo pozna kot razigranega, sončnega otroka in pozneje kot nadvse gostoljubno domačico. Odtod je bila s svojo mamico z ostalimi slovenskimi koroškimi družinami po nacistih izseljena v rajh. Vrnivši se od tam se je spet zatekla v objem planin in spominom na drago mamico, ki ji jo je ugonobilo kruto izseljenišstvo. S staro mamo se je pozneje preselila v Obirsko, bliže kraju, kamor so se vedno pogostje zatekale njene misli, kjer pa so se izpolnile tudi želje. Želimo obema tihima, mirnima značajema tihe družinske sreče ter krepkega, po zgledu naših prednikov vzgojenega naraščaja.

Korte. V noči od 16. na 17. oktober je bil nenadoma odpoklican z naše doline solzá star koroški veterar, lovec in vnet čebelar Joža Smrtnik. Bil je mož izmed najstarejših koroških korenin, delaven, poln humorja in dobre volje kljub težkim časom, ki jih je preživel s svojimi 7 križi še čil in krepak. Svoje planine, iz katerih je izšel in zrasel, je ljubil nad vse; zato se je na stara leta tudi povrnil v njih območje, kjer ga je tako nenadoma in predčasno pokosila smrtna kosa. Bil je v svoji mladosti zelo vnet lovec in pozneje zelo zmožen čebelar in čebelarski svetovalec. K večjemu počitku smo ga položili na domačem pokopališču ob koroški cerkvi; Ob odprtem grobu so se z nemim pozdravom od njega poslovili vrhovi Obirja, Košute in Koroškega Grintovca; njegove ljubljenske čebelice pa so obletavale njemu v slovo prineženo cvetje. Naj v miru počiva v domači zemlji!

Borovlje. Volitve so minule in le še lepaki na hišah in deskah nas spominjajo na volivno borbo in vse lepo doneče obljube s katerimi so bili govorniki različnih strank zelo radodarni. Vsekakor je izid volitev v borovljski občini marsikoga presenetil. Slovenci sicer nismo bili razočarani, saj vemo, da se združijo vse stranke, kadar gre proti najslabšemu, vrhutega se je od gotove strani posebno skrbelo za to, da smo se Slovenci zadnji hip razcepili in tako ni bilo možnosti, da bi na volitvah enotno nastopili. In tistim gotovim krogom ja ni šlo za to, da dobijo Slovenci svojega zastopnika v deželni zbor, ampak predvsem za to, da dobi naše glasove OeVP. Presenečenje je bilo predvsem v tem, da so razpolagali v naši občini od 1. 1920 naprej socialdemokrati z dvetretjinsko večino, kar se je znatno spremenilo, ako vzamemo za podlago štev. teh zadnjih volitev. Posebno korajžno so se že kar prvi dan po volitvah obnašali volivci in pristaši VdU, ki so pokazali, da hočejo ostati zvesti nekdanjemu Führerju. Poskusili so že celo korakati in ni manjkalo veliko, pa bi še, kot nekoč, zapeli „... SA, marschier!“

Čergoviče. Šumnik Micka se sama muči s svojim posestvom v Čergovičah. Vojna vdova je in naporno delo ji izčrpava moči, ker mora garati iz dneva v dan, da pridela svoj kruh. Poleg tega mora skrbeti za tri otroke, ki jih ima pri sebi, kar ji kot vdovi ni lahko. Starejšo hčerko, Mic, je izvabila in pritegnila k sebi neka sosedica, ki ji je botra, in na vse načine prepričuje, da bi se vrnila nazaj k materi in bi ji bila lahko že v veliko oporo. Poleg tega pa tam vzgajajo hčerko tudi v protinarodnem duhu in

in jo ščuvajo proti lastni materi. Tudi voditeljica mladinskega oskrbovalnega urada zavzema stališče proti Micini materi in zabranjuje, da bi se otrok vrnil domov. Zaradi tega vdova Šumnik Marija nima časa, da bi hodi la okrog in mogla poizvedeti, kakšne so na primer cene živine in kmetijskih pridelkov. Zaradi nepoznanja cen se je pripetilo, da je naselila brezvestnemu prekupcu, ki je od nje kupil ovce. Cena ovac je okoli 4.50 šilingov za kilogram. Toda ponudil ji je po 3 šilinge in sta za to neprimerljivo nizko ceno sklenila kupčijo. Na to je prekupec „velikodušno“ nadal še 10 grošev pri kilogramu in se smejal, ko je brez vsakega dela in truda na licu mesta „zaslužil“ okroglo 1.50 šilingov pri kilogramu in odrli kmetico na račun njene nevednosti.

Iz tega značilnega primera je očitno, kako potrebna in važna je organizacija proti vsakovrstnim pijavkam in izkoriščevalcem, ki se bogatijo in živijo brez dela na račun žuljev delovnega ljudstva.

Bilčovs. Vsi poznamo Janeza Saffrana pd. Lesjaka v Bilčovsu. Sam je bil, manjkalo mu je pridne gospodinje in tudi dolgčas mu je bilo. Zato se je oženil. Za svojo življenjsko družico si je izbral Anastazijo Rabič iz Bilčovsa. Lepa in vesela ohect je bila in vsi smo se veselili. Janezu in Anastaziji čestitamo in jima želimo mnogo sreče v skupnem življenju.

Hrenovče. Radi beremo Vestnik in smo ga vedno veseli, kadar pride med nas. Saj nam poroča o najrazličnejših dogodkih po naši zemlji in nas seznaja še o mnogih drugih vprašanjih.

Danes hočemo tudi mi nekaj poročati. Sicer nič veselega, pa kaj pomaga, če je pri nas žalostnih dogodkov več kot veselih. Dne 29. oktobra t. l. nas je za vedno zapustila Neža Schweiger pd. Pimatova mama v Hrenovčah. Bela žena jo je nenadoma odtrgala od dela, umrla je pri kuhanju. Dosegla je 70 let in je bila vedno delavna, pridna in skrbna slovenska mati in gospodinja. Pogreb je bil v ponedeljek, dne 31. oktobra t. l. na pokopališču v Šmarjeti pri Velikovcu. Pogrebne obrede je opravil gospod župnik Brumnik.

Naj počiva v miru, ostalim pa naše iskreno sožalje!

Št. Jakob v Rožu. Karl Kögl iz Loge vesi se je vozil s kolesom v Št. Jakob v Rožu. Na klancu je odpovedala zavora pri kolesu ter se je z vso silo zaletel v železničarja Jožefa Ariha, ki ga je podrl na tla. Oba sta padla in Kögl na moral z težko pretresenimi možgani prepeljati v bolnico.

Vudmat pri Podravljah. Iz vojne ujetništva v Sovjetski zvezi se je po dolgi letih vrnil Franc Ivančič p. d. mladi Oren. Že lani so domači dobili sporočilo, da se nahaja na poti domov, pa se je ta pot vsled njegove bolezni tako dolgo zavlekla.

Na znani Orenovi kmetiji, ki je bila od nekdaj in je še danes steber slovenstva v vsej okolici Lipe in Vernberka, bo sedaj zagospodaril v korist svoje družine in v korist svojega naroda, kakor je v isti smeri uspešno gospodaril vseskozi tudi Orenov oče. Ob novi sili mladega gospodarja se bo Orenov oče sedaj lahko vsedel k zasluženemu počitku in bo le še nadzoroval svojo hišo, da bo tudi v bodoče ostala zvesta svojemu poslanstvu v borbi za slovenski narod na Koroškem.

Otož. Pod vrhovi zelenega turja leži naša vas. V davni dobi, ko so naši predniki dajali našim vasem imena, so krstili naše naselje z imenom Otož. Izgleda kot bi bilo pri nas otožno. Pa temu ni tako. Tudi pri nas je fletno in veselo, posebno

še, če se mladi ljudje znajdejo v veliki družbi in zapojejo lepe naše domače slovenske pesmi. Koliko smo pred leti prepevali na naši vasi, ko je bilo pri pd. Hauptmanu polno veselih deklet. In pa zavednost, prava slovenska zavednost je bila tu doma. Vsa vas se je prav dobro razumela, kajti vse je preveval en duh in ena zavest: Slovenci smo! Toda tudi v dobi, ko se je naš narod boril za svobodo, Otožani nismo stali ob strani in smo tudi doprinesli svoj delež v tej naši veliki in junasovi borbi. Spet so minila leta preizkušenj in danes se prav tako v polni meri zavedamo, da naše delo, naš trud in naše žrtve niso bile zaman. Koroški Slovenci še stojimo na braniku svojih pravic in polni upanja in zaupanja v pravico in pravičnost zremo v bodočnost v trdnem prepričanju, da bomo še nadalje ostali zvesti oni ideji, ki so jo pred nami širili in jo nas učili naši predniki, namreč, da smo vsi Slovenci en narod in da bomo svoje slovenstvo, svojo narodnost ohranili le v tesni povezanosti z matičnim narodom.

Danes lahko poročamo tudi o veselem dogodku, ki smo ga obhajali pred štirinajstimi dnevi. Poročila sta se namreč naša vrla Mojci Winkler pd. Ravbarjeva iz Želuž in Avgust Mečina pd. Vanževov. Preselila sta se v svojo lepo hišico k pd. Mokriju na Otožu.

Novoporočencema želimo mnogo sreče na skupni življenjski poti.

Kročja ves. Nedelja, 30. oktobra 1949 je bila za Kročjo ves izreden dogodek. Prvič v zgodovini smo prebivalci Kročje vesi in občine Vernberk v svojem kraju gledali slovensko igro in sicer „Miklovo Zalo“, ki so jo igrali Brnčani. Že pred prireditvijo je bilo veliko zanimanje za igro in posebno stari, ki so gledali „Miklovo Zalo“ pred dolgimi leti v Podravljah, so pozdravili gostovanje brnške igralske skupine. Mladina pa, ki se je med seboj mnogo pogovarjala v tujem nedomačem jeziku, je tokrat šele prvič spoznala lepoto jezika in kulture svojih staršev. Navdušenje pri igri je pokazalo, kako močno živi tudi na tej severni točki naše narodne meje v srcih podoba „Miklove Zale“, ki še ni umrla, temveč se vedno spet povrača k nam in živi v vseh naših ljudeh, ki so ostali zvesti njenim idealom.

Vsi gledalci smo imeli po končani prireditvi le to željo, da čimprej spet vidimo slovensko prireditev v Brnčkovih dvorani.

Maložje. V Maloščah so pričeli z gradnjo nove meščanske šole za občino Bekštanj. Načrt za novodobno šolsko poslopje je izdelal beljaški arhitekt dipl. inženir Schneider in stavbno podjetje Tschernutter je prevzelo gradbena dela. Šolsko poslopje bo obsegalo veliko telovadnico, oder za prireditve, dvorano za risanje, delavnico, razred za šivanje in prirojevnanje, učilnico za kuhanje in obednico. K temu poslopju nameravajo pozneje prizidati še štirirazredno ljudsko šolo. Za izgradnjo šole bo potrebna lepa vsotica 1,5 milijona šilingov.

Dobrla ves. V nedeljo pred Vsemi Sveti in na „Vse Svete“ smo imeli v Dobrli vesi čisto posebno iznenadenje. Letaki v obeh deželnih jezikih so vabili v Narodni dom na sadno razstavo, katero prireja Kmečka zveza za Slovensko Koroško.

Kolikšno je bilo naše presenečenje, ko smo dospeli v razstavne prostore! Skoraj nismo mogli verjeti, da bi vso to čudežno lepoto razporejenega pisanega sadja, vkuhanih sladkih mezk in sokov ter žvrstih, zdravih sadnih drevesc pripravili naši preprosti kmetovalci. In

PRVA SADNA RAZSTAVA

BO ODPRTA V SOBOTO, DNE 12. NOVEMBRA 1949 OB 13. URI

pri Prangarju v Zmoticah

in bo trajala do vključno torka, dne 15. novembra 1949. — Predvaja-nja motorne sadne škropilnice bodo v nedeljo, dne 13. t. m. ob 14. uri.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško

številne poučne slike, raznovrstno sadjarsko orodje s sadnimi škropilnicami ter cela knjižnica s sadjarskimi in vrtnarskimi knjigami, brošurami in letaki, vse to je vzbujalo našo pozornost. „Kar gledal bi in ne veš, kaj bi občudoval bolj: strokovno popolnost razstave ali okusnost, vse v jesensko belo in rdeče cvetje odele razstave!“ je vzkliknil marsikateri sadjar, marsikatera gospodinja. In nekaj obiskovalcev iz pliberškega okraja je celo ugotovilo, da je bila naša razstava še okusnejše urejena kakor prej v Šmihelu. Dobro! ne glede na njihovo politično usmerjenost, so soglasno priznavali lepoto in okusnost in popolnost razstave. „Kaj takega še ni bilo pri nas“, so dejali. Škoda je samo, da iz bolj oddaljenih vasi, iz Št. Vida, Škocijana, Žitare vasi in Globasnice, katerim je bila razstava predvsem namenjena, vsled vsesvetkih praznikov in raznih „žeganj“ ni bilo večje udeležbe!

Šmiklavž pri Rudi. Tri in polletna Hermina Lindl v Šmiklavžu se je igrala na dvorišču domače hiše. Pri tem se je približala zakurjenemu parilniku za krmo, tako da se ji je vnela obleka. Kot živa bakla je deklica utrpela tako težke opekline prve in druge stopnje, da je na posledicah teh dan nato umrla v celovški deželni bolnici.

OBJAVA

Slovenska sekcija zveze bivših političnih internirancev in KZ-larjev opozarja vse partizanske invalide, bivše internirance in KZ-larje, izseljence ter vse žrtve fašizma, da z 31. 12. 1949 poteče rok za vlaganje prošenj za izstavitve uradnega potrdila po § 4 (Amtsbescheinigung) oziroma izkaznice za žrtve (Opferausweis). Vsi, ki imajo pravico do teh potrdil, naj preko slovenske sekcije bivših političnih internirancev in KZ-larjev takoj napravijo potrebne vloge na pristojna okrajna glavarstva.

Hkrati opozarjamo, da je na podlagi 4. novele zakona o oskrbi žrtev (Opferfürsorgenovelle) krog upravičencev na uradno potrdilo razširjen. Tako so vsi, ki so bili zaradi porekla, vere ali narodnosti od nacistov zaprti in katerim je bila po zakonu z dne 4. 7. 1947 izstavljena le izkaznica za žrtve, upravičeni zahtevati, da se jim izstavi uradno potrdilo (Amtsbescheinigung). Poleg tega pa priporočamo vsem tistim, katerim je bila vloga svojčas odklonjena, da na podlagi 4. novele ponovno zaprosijo za uradno potrdilo oziroma izkaznico za žrtve.

Potrebne formularje za vlogo, kakor tudi vsa tozadevna pojasnila, dobite na sekretariatu Slovenske sekcije zveze bivših političnih internirancev in KZ-larjev v Celovcu, Salmstrass 6.

OGLAS

Prebivalstvu Bilčovsa in okolice naznanjam, da sem dne 7. novembra 1949 spet odprl svojo

TRGOVINO Z MEŠANIM BLAGOM

Vsem cenjenim odjemalcem, zlasti nekdanjim, se priporočam.

Filip Martič

trgovina z mešanim blagom
Bilčovs

Le malo vemo o zgodovini **NOGOMETA**

Nogomet je danes med vsemi fizikalnimi panogami gotovo najbolj razširjen po vseh deželah sveta. Po vsem svetu ga igrajo in navdušene prijatelje te igre najdemo tako v Ameriki, Evropi kot v Indiji, na Kitajskem in polarnih krajih. Povsod tod delujejo številni nogometni klubi, še več pa je povsod ljubiteljev te igre, ki pri tekmah sodelujejo kot navdušeni gledalci. Nedvomno je, da ima nogomet mnogo prednosti pred ostalimi fizikalnimi panogami, ima pa zato tudi skoro gotovo najstarejšo zgodovino med vsemi sporti.

Brez dvoma je nogomet zelo, zelo stara igra, ne dosti mlajša kot človeški rod. Že pri starih Grkih najdemo opise o igrah z žogo in o igrah, kjer se igralci z žogo bore med seboj. Tako popisuje tudi stari grški pesnik Homer tako igro z žogo. Še več opisov te igre pa najdemo pri rimskih pisateljih, od katerih se nekateri zgražajo nad sodobno mladino, ki se ne meni niti za prah, niti za sončno pripeko, temveč se po-di in peha za žogo. Zanimivo pa je, da so to igro močno gojili tudi v rimski vojski, gotovo za kratek čas in za ohranitev kondicije v času taborenj. Z rimskimi vojaki pa se je nogomet razširil po vsej Evropi in tudi v Anglijo.

V srednjem veku je igra z žogo v Angliji predstavljala eno najbolj priljubljenih zabav, katere se je udeleževala predvsem mladina, pa tudi bradati možje, vitezi in meščani ter celo menihi tako da lahko trdimo, da je bil v srednjeveški Angliji nogomet prava ljudska igra. Tako ga omenja v svojih dramah celo sam Shakespeare, pa tudi vladarji so mu v svojih razglasih posvečali dosti pozornosti. Igre z žogo so bile tedaj mnogo bolj razburljive kot dandanes in precej divje. Iz slik tedanje dobe o nogometu spoznamo, da so se igralci dveh strank podili za žogo drug preko drugega ter jo suvali po ozkih ulicah srednjeveškega mesta. Igra je obstajala v tem, da so igralci z rokami in nogami spravili žogo, za katero so se med tekom in ruvanjem borili, iz enega kraja v drug kraj. Pri tem seveda ni manjkalo ranjenec, običajno pa so si na koncu igralci še skočili v lase ter zaključili igro s pretepom. Kasneje, verjetno že v novem veku, so poznali že bolj urejeno igro z žogo, pri kateri je bil cilj spraviti žogo skozi gol, obstoječ iz dveh kolov, zabitih v zemljo. Kronike pa pripovedujejo, da je taka igra trajala kar tri dni skupaj! Iz 18. stoletja pa nam je znano, da so nogomet igrali igralci oblečeni v oblačila dveh raznih barv in to na točno določenem igrišču in le dolo-

čeno dolgo dobo. Seveda pa so se tedanja pravila vseeno precej razlikovala od današnjih.

Kljub veliki popularnosti nogometa pri vseh slojih prebivalstva, pa tedanje oblasti vseeno niso bile zadovoljne z razširjanjem te igre in so si prizadevale, da bi jo zatrle ali

Slične igre z žogo kot v Angliji so gojili tudi v Franciji, kjer so vrata predstavljali leseni obroči. V Italiji pa so vrata predstavljali le leseni koli, zabiti v zemljo. Tudi v Italiji so namreč v 16. in 17. stoletju igrali nogomet in to zlasti v Florenci. Princip je bil v glavnem isti kot pri da-

Naša mladina pri vajah za nogometno tekmo

vsa čim bolj omejile. Tako je že v 14. stoletju angleški kralj Edvard III. skušal preprečiti mladini udeležbo v nogometu, češ da se s tem zanemarija urjenje v streljanju z lokom. Tudi kasnejši vladarji so zabranjevali igre z žogo in zabranjevala jih je tudi cerkev. Kljub temu pa se je nogomet vedno bolj uveljavljal in dobival vedno več pristašev, saj so ga, kot je zgoraj navedeno, igrali stari in mladi.

našnjem nogometu, kajti šlo je zato, da so igralci na kateri koli način spravili žogo skozi vrata določenega igrišča. Znano je, da so se v Italiji igranja tega nogometa udeleževali tudi papeži.

Nogomet v taki obliki, kot ga poznamo danes, pa se je začel igrati v drugi polovici 19. stoletja, ko so bila sprejeta stroga pravila. Ta so bila do danes še izpopolnjena, ostala pa so v bistvu ista.

Človek v borbi za hitrost

O Jeržimu Stephansonu pripovedujejo šaljivo zgodbo v zvezi z njegovo lokomotivo in prometnim odborom angleške zbornice. Članom tega častitljivega odbora se je tedaj zdelo, da je hitrost 16 km, s katero bi vozil prvi vlak, iz Manchesterja v Liverpool, prevelika in kot glavni argument, ki so ga imeli zoper načrt za to zvezo, so navedli kravo! Kaj če se n. pr. postavi na tir ta žival, ko bi vlak vozil z tako vražjo hitrostjo?

Motorji na reakcijski pogon

Nam se skrbi naših prednikov zdijo smešne. Hitrost vlaka je že

zdavnej prekoračila 200 km na uro in je to polžji tempo proti letalom in raketam, ki so šle na začetku svojega razmaha. Nenavadno se sliši, da ima dežela, ki je še pred sto leti zaskrbljena gledala na hitrost 16 km, letala, ki prekašajo hitrost zvoka.

Motorji na bat in vijak sicer še niso za staro šaro, vendar pa so letala na reakcijski pogon in pogon z raketami znatno zmanjšala njihov pomen. Najvažnejše pri motorjih na reakcijski pogon je to, da dosežejo lahko hitrost, ki presega 1000 km na uro. Nekaj drznega je v teh tisoč kilometrih in če upoštevamo vse

občutke, ki jih imamo pri vožnji z brzovlakom, si ne moremo dovolj dobro predstavljati, kako more človek doseči tako hitrost. V zraku so vse drugačne razmere kot na zemlji in tudi ne bolj varne; zato je vestem o prvih letalih, ki so preletela 1000 km na uro, sledil ves svet z velikim zanimanjem. Bila so letala Gloster Meteor in Lockheed-80, katerim so sledila letala Bell X-1, North American F-86 in Swallow; njihovim pilotom se je posrečilo, da so leteli hitreje od zvoka.

Sovjetsko brzoletalo 1200 km na uro

Sovjetska zveza zasleduje z veliko pozornostjo nagle polete, toda ne samo teoretično, temveč tudi praktično. Novi tip sovjetskega letala „Jak“ je prekoračil že mejo 1000 kilometrov na uro. V poskusnem poletu, o katerem so nedavno pisali, so dosegli 1200 km na uro.

Rakete in motorji v najbližji bodočnosti

Omenjene hitrosti pa še niso dokončne. Že danes imajo leteče puščice mnogo večjo hitrost. Izpopolnjena V2, ki jo ženeta etan in tekoči kisik, doseže 4000 km na uro. Tehnične iznajdbe obetajo ob uspehih teh raketnih motorjev mnogo v pogledu poletov na druge planete. Brzoletala pa imajo namen, da vzpostavijo zvezo med posameznimi kontinenti v nekaj minutah.

Kaj je atomska energija?

Ta epohalna energija bo imela odločujoč vpliv tudi v letalstvu in tedaj bo letalo vozilo več kot 1000 kilometrov na uro. Toda atomske energije ne bodo uporabili za pogon vijaka, kajti pri povečani hitrosti vijak odpove, pač pa bodo uporabljali toploto atomskih peči v motorjih, tako da bo letalo gnil prav za prav segreti zrak.

Seveda bodo omenjena letala imela tudi svoje slabe strani. Da bo človek varen pred radioaktivnim žarenjem, bodo stene peči izredno močne in letalo, ki ga bo gnala atomska energija, bo tehtalo najmanj sto ton. Raziskovalci atomske energije menijo, da bodo atomska letala presegala vse dosedanje hitrosti in letela najmanj z brzino 50.000 km na uro.

Brez raziskovanj ne pojde, in letala na reakcijski pogon ter raketni motorji so iznajdbe poslednjih let. In kakor kažejo vojne izkušnje, bodo o ndaalinjem razvoju letalstva odločala raziskovanja.

Kaj vse se je spremenilo od časa, ko je prometni odbor angleške zbornice razpravljal o tem, ali pomeni 16 km veliko ali majhno brzino. Primer I. Stephensona nas uči, da tudi prekozvozna hitrost ni zadnja beseda v tehniki.

M. ILJIN

POVEST O VELIKEM

NAČRTU

To pa še ni muzej. Idite dalje.

Muzej je na levo za majhnimi durmi.

Vstopite, toda bodite previdni. Ako ne pazite, utegnate trčiti z nogo ob Uralsko predgorje, razbiti tovarno v Nižjem Tagilu, porušiti železniški nasip.

Na tleh pred vami leži velikanski reliefni zemljevid košček zemeljske krogle v zmanjšanem merilu. Zeleni hribi iz papirja, droben železniški nadvoz, pod njim proga s tračnicami, tovarniške zgradbe iz kartona. Zraven pa stoji napis — „Tovarna Nižji Tagil“.

Zavijte previdno okrog Nižjega Tačila in pojdite dalje. Kmalu ste v Kazakstanu. Pazite, da se ne spotaknete ob mizico, ki stoji poleg zidu, si-

cer boste porušili Riderski rudnik svinca in cinka.

Ta rudnik je narejen ves iz stekla. Ako prižgete električno žarnico spodaj, boste hkrati videli vsa nadstropja, vse podzemeljske galerije, sesalke za črpanje vode, rove za dviganje rude in ljudi, rove za zračenje. Vse to je narisano s tušem na steklenih ploščicah. Kolikor je ploščic, toliko je nadstropij.

Vrnimo se iz Kazakstana zopet na Ural. Spotoma pa se ustavite in pogledajte v dvonadstropno hišo delavskega naselja. Ta hiša stoji na visokem kamnu sredi dvorane. Enega zidu ni, tako da morete pogledati, kaj se dogaja znotraj. Sobe so svetle in snažne. Na posteljah so blazine in odeje. Postelja pa ni daljša od svinčnika, tako da bi jo lahko dali v žep.

Pojdimo dalje! Na steni je ogromna slika. Predočuje nam metalurško tovarno. Vrsta koksovih peči. Na pečmi stoje okrogli oglati stolpi, podobni trdnjavskim stolpom. Plavži z visečimi jeklenimi mostovi. Dalje pa se širi na vse strani mesto po zelenih gričih kakor ogromna pahljača. Spodaj na deščici pa je napis „Magnitogorska tovarna“.

S takšnimi slikami so pokrite vse stene muzeja. Tu vidimo Tebelsko tovarno, Dnjevrovski kombinat, Stalingrajsko tovarno traktorjev in Rostovsko tovarno poljedelskih strojev.

Najbolj zanimive stvari pa so v steklenih skrinjicah, ki leže na mizi. V teh skrinjicah hranijo narise in načrte tovarn, ki so v gradnji. V debelih črnih mapah so vloženi zamotani narisi, računi, številke.

Brez teh številčk bi tudi tovarn ne bilo.

Tu seveda niso vsi načrti, ampak samo poglavitni. Samo za Magnitogorsko tovarno so narisali 30.000 listov načrtov. Kakšen muzej je torej to, kako se imenuje? To je muzej

Državnega zavoda za izdelovanje načrtov za nove metalurške tovarne.

V tem zavodu delo kipi od jutra do večera. Na tisoče inženirjev riše, računa in zopet računa. Tu so zbrani graditelji hiš in graditelji ladij, strokovnjaki za premog in strokovnjaki za jeklo, rudniški inž., rečni inženirji, inženirji za letalstvo. V preteklem letu so izdelali načrte in račune za sto sedem tovarn, letos imajo v delu sto sedemdeset tovarn. In to niso majhne tovarne. Med njimi so pravi velikani. Za vsako izmed teh ogromnih tovarn je treba zgraditi delavska naselja, ki so prava mesta s tisočimi hišami in mnogimi ulicami. V devetih največjih tovarnah bodo pridobivali železo. Samo devet jih bo, toda pridelale bodo toliko železa kakor vse stare tovarne skupaj. Sedem tovarn je samo za spoznanje manjših. Te tovarne nam bodo izdelovale traktorje, avtomobile, vagone, kombajne, turbine, elektromotorje. To so samo največje tovarne. Koliko pa je še drugih! In vse so se rodile v tem državnem zavodu za načrte. (Dalje)